

sprake is geweest, bestaat in de reguleering van de opleiding. Men kan dan daarbij rekening houden met de bestaande scholenbonden en het aantal scholen, dat daaronder ressorteert. Voor zooveel scholen met zooveel onderwijzers een kweekschool. Men kan dan zorgen, dat de ontstane vacatures kunnen worden vervuld. Voor het Openbaar Onderwijs heeft de Minister door middel van de Rijkskweekscholen de opleiding te allen tijde in zijn macht. 't Is jammer, dat niet reeds lang deze weg is bewandeld. Dan had er heel wat geld kunnen worden uitgespaard en heel wat teleurstellingen zouden zijn uitgebleven. Welk een leed is er geleden en zal nog worden geleden door de menschen, die wachten op een betrekking en wier energie voor verdere studie, al wachtende, wordt gedooft.

Men wil ook bovenaf de werkers inkrimpen. De onderwijzer zou dan op 60, in plaats van 65-jarige leeftijd kunnen worden gepensioneerd, de onderwijzeres zelfs op 55 jaar. In de plaats van die ouderen zouden dan heel wat jongeren aan de slag kunnen komen. Vooral ook, omdat telkens weer blijkt, dat voor heel wat mannen en voor heel wat vrouwen de pensioenleeftijd van 65 jaar wel wat hoog is. Ze bezitten dan niet meer de opgewektheid van geest, de vlugheid en vrolijkheid, die toch een onmisbare voorwaarde is voor het gezellig werken met de kinderen. Kon men het vrijwilligheidsbeginsel hierbij inlассchen, dan was er in deze richting wel wat goeds te doen. In menige kring wil men den ouden onderwijzer wel eens kwijt, al zegt men hem dat nog niet en al voelt hij het zelf nog niet.

Er ligt hier een moeilijk vraagstuk voor ons, dat de volle aandacht verdient van allen, die met de school in aanraking komen en wie doet dat niet, vroeger of later. Vaak moet aan ouders de raad worden gegeven, hun jongens niet voor onderwijzer te laten leeren. Alleen de zeer begaafden hebben kans op een goede plaats. Voor de meisjes blijft het altijd een mooie opleiding. Ze krijgen een algemeene vorming met wat moderne talen, muziek en zang, lichamelijke oefening en opvoedkunde. Aan haar vrouwelijke kwaliteiten wordt beter recht gedaan dan op H. B. S. en Gymnasium. Uit dat oogpunt gezien is er geen enkele reden, waarom de Minister de opleiding op de Kweekschool wel gaat beperken en die op de beide andere genoemde inrichtingen niet. Immers, de meisjes krijgen daarbij een akte in haar bezit, waarmee ze later desnoods ook nog haar brood kunnen verdienen.

Gr.

G. MEIMA.

POPULAIR-WETEN - SCHAPPELUKE SCHETSEN

Het Erotische.

V.

Na bepaald te hebben, wat wij onder de platonische liefde hebben te verstaan naar de meening niet van hen, die er wat van gemaakt hebben, maar naar de opvatting van dien grooten wijsgeer zelf; na daarna gewezen te hebben op het erotisch element, dat men meent te vinden in de geestelijke minne der Middeleeuwen, gaan wij er thans toe over na te gaan wat men in onzen tijd alzoo verstaat onder het erotische.

De meeningen zijn vele. Onder al deze meeningen is het meest naar voren gekomen die van E. Spranger over de Erotiek in zijn bekend werk „Psychologie des Jugendalters“.¹⁾

Spranger handelt in dit werk in den breede over de Erotiek en geeft van haar een scherpe analyse. Zijn beschouwing is van te meer belang, omdat Prof. Dr J. Waterink haar, zij het met eenige reserve, overneemt in zijn boek: „De Opvoeding tot het huwelijk“.²⁾ en ook den gang van het betoog volgt, dat Spranger in zijn boek betreffende de Erotiek geeft.

Immers, Spranger behandelt deze zaak in deze volgorde:

1. Jugendliche Erotik.
2. Zur Psychologie des jugendliche Sexuallebens.
3. Der Zusammenhang von Erotik und Sexualität.

Dr Waterink heeft in zijn boek in het hoofdstuk: „Erotiek en Sexualiteit“, denzelfden gedachtingengang gevolgd:

1. Erotiek en erotische verhoudingen.
2. De sexualiteit.
3. De verscheidenheid der sexen ten opzichte van de erotisch-sexuele eenheid.

Hij neemt dan ook de definitie van Spranger omtrent Erotiek over. „Met de grondgedachte van deze definitie kunnen wij ons wel ver eenigen.“³⁾ Hij doet dit echter met een tweetal

ZENDING EN EVANGELISATIE

Evangelisatie onder de hogere standen.

II.

Met de stelling, dat de Kerk des Heeren in haar evangelisatie-arbeid zich ook met wat wij gewoon zijn te noemen de hogere standen heeft te bemoeien, is ieder onder ons het eens.

Daarover behoeft niet gedebatteerd. Maar zoodra de vraag aan de orde gesteld wordt, hoe het moet, dan zien we aan alle kanten de moeilijkheden.

Sluiten deze kringen zich niet als hermetisch van het Evangelie en van de kerk af? Hebben we tot hun huizen wel toegang? Lezen zij wel het daargebrachte Woord? Beschikken we wel over krachten, die voor dezen moeilijken arbeid berekend zijn? Eischt niet deze arbeid meer ontwikkelde werkers? Liefst van academischen graad? Enzovoort.

Men zou kunnen voortgaan met het tal dezer moeilijkheden nog te vermeerderen.

En wanneer dan op vergaderingen en in onderlinge besprekingen over arbeid onder de hogere standen gehandeld wordt en dit alles komt naar voren, dan eindigt men nog al eens met de verzuiching dat het werk zoo goed als onmogelijk is, en laat het dan daarbij.

Maar zoo mag het niet en zoo behoeft het niet. De Heere heeft ons het Woord gegeven zonder het recht het alleen te brengen tot wat arm is en onontwikkeld. Zonder ophouden moeten we zinnen op middelen om ook dezen arbeid te doen of meer dan tot dusverre te doen. Laat ik daarom een paar opmerkingen maken.

In de eerste plaats mogen we niet vergeten, dat we principieel niets anders hebben te doen dan te brengen het Woord van God. Wanneer er uit hogere kringen wel worden toegebracht tot de kennis van Jezus Christus, dan zal dat alleen gebeuren door het Woord, onder den zegen des Geestes. Want we belijden nog met onzen Catechismus, dat de Zoon van God uit het gansche menschelijk geslacht de uitverkorenen ten eeuwen leven door Zijn Woord en Geest zich tot een gemeente vergadert. Naar buitengewone en opzienbarende middelen behoeven we niet te zoeken. Het is heel eenvoudig: alleen maar gehoorzamen het apostolische bevel: predikt het Woord.

En de ervaring heeft bewezen, dat wanneer maar dat Woord in getrouwheid gebracht werd, er soms verrassende zegen werd gezien. Aan gehoorzaamheid heeft onze Koning de belofte verbonden van Zijn zegen.

Dit neemt echter niet weg, dat, waar het Woord van God de eenige inhoud is van de boodschap, die we hebben te brengen, de vorm, waarin we

reserves. Immers, poneert Dr J. Waterink, ook aan Sprangers opvatting kleven fouten, die in het algemeen ook de structuurpsychologie niet heeft weten te vermijden.

De eerste reserve is deze, dat wij moeten oppassen den organischen samenhang tusschen erotiek en sexualiteit, zooals die in het leven voorkomt, niet uit het oog te verliezen. Wij zullen later zien, in hoeverre Spranger hieraan schuldig staat.

De tweede reserve is, dat wij nimmer moeten denken, dat op het terrein van het erotische zonde niet voorkomt. Ook daar is de afgoderij, en in platonische verhoudingen kan wel degelijk een afreageren van sexuele driften aanwezig zijn. Ook hierop zullen wij later gelegenheid hebben nader in te gaan.

* * *

Spranger gaat nu bij zijn beschouwingen van dit standpunt uit, dat de tendenz tot idealiseeren een typische karaktertrek der jeugd is. Deze tendenz kan als een gansch algemeene richting van den jeugdigen geest worden opgevat, of zij kan haar centralen oorsprong hebben in entheosiatisch-aesthetische versmelting met „geliefden Seelen“. Hij geeft daarover geen beslissing. Alleen wil hij aannemen, dat de Erotiek der jeugd in het algemeen de wortel is van alle idealiseeren.

Allereerst wil hij geven een nadere verklaring over het spraakgebruik. Hij onderscheidt sexualiteit en erotiek, en beschouwt ze alleen in verband met den opzet van zijn boek in psychologisch opzicht. Over haar physiologische basis hebben physiologen en dokters te oordeelen. Verder stelt hij, dat sexuele en erotische verschijnselen in zeer nauw verband met elkander staan, maar houdt hij ook staande, dat zij ook verschillend gekleurd zijn, ja dat zij behooren tot verschillende lagen, deelen (Schichten) van het zieleleven.

Onder sexualiteit worden door hem niet alleen verstaan zulke sexuele ontroeringen en ervaringen, die realiter of in de phantasie op corporele (lichamelijke) aanraking en vereeniging met voorwerpen van geslachtelijk begeeren doelen, maar

die boodschap brengen, niet onverschillig is. Integendeel, die vorm moet in overeenstemming zijn met den inhoud van Gods genadeboodschap.

En dan zóó, dat we rekenen met de ontwikkeling en het milieu van den mensch of den kring, waaraan we het Evangelie brengen. Voor wat de hogere standen betreft, moet de leetuur, die we reiken, aan bepaalde eischen voldoen.

Laat ik een voorbeeld noemen: ik geloof niet, dat men daar in het algemeen moet komen met een tractaatje in den gewonen vorm of met een scheurkalender. Vermoedelijk bereikt in vele gevallen die soort leetuur niet eens de huiskamer.

Wat daar wel geschikt zou zijn? Wel, in de eerste, de allereerste plaats het Woord van God zelf. Een Bijbel, een Nieuw Testamentje, of een deel van het Woord, zooals een Evangelie. Wanneer dat wordt gereikt, als er daartoe al de gelegenheid is, dan zal dat Woord anders worden ontvangen. Voor het Woord is een eerbied vaak, die er voor geen andere leetuur is.

Verder hebben we noodig geschikte leetuur. Waaraan we niet overrijke zijn. Maar iets hebben we wel. Ik denk b.v. aan het mooie boekje van Dr J. H. Bavinck: Levensvragen. Dat is een boekje voor denkende menschen.

Elke Evangelisatie-commissie zal wel doen, een bibliotheekje aan te leggen van dergelijke leetuur. Met zorg gekozen. Alleen brengend het Woord van God naar Gereformeerde Belijdenis.

Een groote moeilijkheid is echter het bereiken van de „hogere standen“. In het algemeen kan natuurlijk niet worden gezegd, hoe dat moet. Soms door een bepaalde aanleiding, b.v. een droeve levenservaring in een gezin. Misschien wordt een huis ontsloten, wanneer een paar menschen daarna komen om den troost te bieden van het Evangelie. Als dan een Evangelie wordt gereikt, dan is er contact.

Maar ik hoor wel de opmerking, dat we daarvoor geschikte menschen moeten hebben, en dat het ons daaraan ontbreekt. Dat geloof ik nu niet voor honderd percent. Ja, als het Evangelie nu eens gebonden was aan hoog ontwikkelde menschen, die het brachten, en die gewend waren, te spreken over diepgaande problemen van denken en zijn — dan zag het er voor de Kerk des Heeren treurig uit.

Zoo echter is het niet. Het Woord van God heeft het in de wereld en in de worsteling om haar ziel nooit gewonnen door kunsttaal en door wat Paulus heeft genoemd de wijsheid dezer eeuw. Maar door de dwaasheid der prediking heeft het God behaagd, zalig te maken die gelooven.

Daar zijn voorbeelden van menschen, die in alle eenvoudigheid het Evangelie brachten en die ten zegen waren ook voor menschen, die in ontwikkeling hoog boven hen stonden.

Wel mogen we dankbaar zijn, wanneer zich broeders of zusters aanbieden voor de Evangelisatie, die door hun geboorte, hun positie, hun

ook alle ontroeringen en ervaringen, die met een zinnelijke lustopwekking, die het karakter van geslachtelijken lust (libido) heeft, in bewuste verbinding staan.⁴⁾ Naar deze bepaling zijn sexuele ervaringen altijd door corporele, dus zinnelijke ontroering of opwekking bepaald. Maar hierbij zij in het oog gehouden, dat men te ver gaat, als men zegt, dat alles sexueel is, waarbij het lichamelijke als lustbron verschijnt.

Erotiek heeft daarentegen een andere kleur. Zij is een geheel overwegende „seelische“ vorm der liefde en wel van aesthetisch grondkarakter. Aesthetischen zin heeft een beleving, wanneer zij zonder begeerte naar daadwerkelijk lichamenlijk genot of bezit op het „seelisch“ éénworden met een voorwerp, dat aanschouwd wordt, berust, hetzij dat dit voorwerp werkelijk aanwezig is, of imaginair (in de verbeelding) gedacht is.⁵⁾ Tweeërlei is dus onvoorwaardelijk noodig. In iedere aesthetische genieting vindt een soort van unio mystica plaats. Deze „vereeniging“ heeft plaats louter, zuiver in de imaginaire zone, dus „beschouwend“. Aesthetische liefde of Erotiek is dus het inleven in en het eenworden met een andere ziel, door middel van haar aanschouwelijke voorstelling in haar uiterlijke lichamenlijke verschijning. Wortel dezer erotiek is het verrukt worden over schoonheid, bevalligheid of kracht van het vreemde lichaam. Het is niet het lichaam als zoodanig, dat dit veroorzaakt, de frissche kleur of de lijnen, maar het is het lichaam, gezien als uitdrukking, weergave der ziel. De vorm der ziel is het, die in haar doorheen-schieren het lichaam schoon maakt. Met het „verstaan“ der vreemde ziel heeft dat niets te maken. Dat is reeds een prestatie van kennis (Erkenntnis-leistung). Het is het oerphaenomeen der schoonheid van 't „bezielde“ lichaam, gegrond in zijn welgeordend levensrhythme, in zijn, niettegenstaande de verscheidenheid zijner uitingen, eenheid en totaliteit, dat verrukking wekt. De zuiver uit de bronnen der natuur komende mensch is het oerbeeld der schoonheid en haar oerverschijning.

Hiervoor heeft nu de jeugd een bijzonder fijn orgaan, omdat zij nog zeer nabij die bronnen der natuur staat. De kracht daartoe heeft zij in zich zelf. En de meest centrale zin der natuur zal zich dan ook eerst vervullen, wan-

graad van de bedoeld lichter een

Maar — standen be zijn er, o van. Maar

God gev die geschil ook onder

En, als i weinige kr eens op te van deze l

De hand Koning dei ons volk

De Gez

Nu blijf gesproken uitbreiding dienstig l over de l in Noord- nauw ver der Vader Want daa kaanscher de Genert had van zaak niet men er l Synode v Binnen vi kwestie v

In de l or van b die tot heel wat Engelsch Die antij tegen de grooten l derdtal, l waren op Vóór d de verder b.v. duid het Notu den staal Berends

neer beu melijke v van een ging is l ting der

Echter zijn be nog sch gen kun den Eros bewegim In dezen tische d omgeke sexuele er echte ling, dat lingen v heid do Daarin naar be Deze

Liefde, d en ook Liefde r op relig iets s de kun iets sch wordt b melijk geron tot lie heid. volging voerd. baren v

Dit l hier na den" e toon slachts geboud dom d den. H is D Beatric